

Постаті

УДК [930.2:061.237(477.83-25)(092)С.ГАЙДУЧОК]"1906/1910"
DOI: 10.33402/ukr.2021-34-216-233

Андрій СОВА

*доктор історичних наук, доцент
доцент кафедри олімпійської освіти*

*Львівського державного університету фізичної культури ім. І. Боберського
старший науковий співробітник відділу новітньої історії*

Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0548-4975>

e-mail: sovaandrij1980@gmail.com

ДІЯЛЬНІСТЬ СТЕПАНА ГАЙДУЧКА В «УКРАЇНСЬКОМУ СПОРТОВОМУ КРУЖКУ» АКАДЕМІЧНОЇ ГІМНАЗІЇ У ЛЬВОВІ (1906–1910)

Уперше на основі різнопланових джерел: документів Центрального державного історичного архіву України у Львові, звітів Академічної гімназії та українського гімнастичного товариства «Сокіл-Батько» у Львові; приватного архіву Степана Гайдучка (м. Львів); періодичних часописів «Діло», «Народне слово», «Сокільські вісти», «Вісти з Запорожжя» та «Сокільські вісти»; спогадів Івана Боберського, Степана Гайдучка, Едварда Жарського, Тараса Франка, Степана Цимбали, які безпосередньо знали Степана Гайдучка, досліджено його участь у становленні й розвитку «Українського спортивного кружка» в Академічній гімназії у Львові. Із залученням раніше недоступних і малознаних документів реконструйовано його діяльність у 1906–1910 рр. Нижньою межею визначено вступ С. Гайдучка до новоствореного «Українського спортивного кружка», верхньою – припинення членства у зв'язку із закінченням у червні 1910 р. Академічної гімназії у Львові.

Доведено, що саме С. Гайдучок взяв діяльну участь у новоствореній українській громадській організації – «Українському спортовому кружку». Висвітлено його спортивну діяльність. Звернено увагу на зацікавлення різними видами спорту, серед яких найбільше – футбол і легкою атлетикою. Проаналізовано організаційну працю С. Гайдучка, що зміцнювала авторитет цієї громадської організації. Наголошено на його важливій роботі під керівництвом проф. Івана Боберського в контексті підготовки лекцій та публікацій з актуальних питань фізичного виховання і спорту, що сприяло популяризації спорту передовсім серед гімназійної молоді Львова й Галичини.

Ключові слова: Степан Гайдучок, Іван Боберський, Галичина, Львів, Академічна гімназія та її філія у Львові, «Український спортовий кружок», тіловиховання, руханка, спорт, копаний м'яч (футбол), легка атлетика.

Цьогоріч відзначаємо 115-річчя від заснування «Українського спортивного кружка» (УСК) в Академічній гімназії і 110-річчя від заснування «Пласту» та спортивного товариства «Україна». Перші роки діяльності цих організацій, незважаючи

на появу чисельних публікацій, і досі залишаються маловивченою сторінкою української історії. Хрестоматійним стало твердження про те, що, крім Івана Боберського, Петра Франка, Івана Чмоли й Олександра Тисовського, Степан Гайдучок теж стояв біля витоків цієї організації. Однак, де він здобув відповідний вишкіл і що стало поштовхом до його праці в цьому напрямі, й досі достеменно не з'ясовано. З огляду на це метою дослідження стала діяльність С. Гайдучка в «Українському спортовому кружку», який діяв на базі Академічної гімназії та її філії у Львові. Зауважу, що членами цієї спортивної організації були лише учні Академічної гімназії. Після закінчення закладу членство в УСК автоматично припинялося. Тому хронологічні межі дослідження охоплюють 1906–1910 рр. Запропонована тема комплексно не досліджена. Окремі дані про УСК напередодні Першої світової війни можна почерпнути із праць автора цієї публікації¹.

Гайдучок Степан

Джерельною базою для статті стали документи Центрального державного історичного архіву України у Львові, звіти Академічної гімназії та українського гімнастичного товариства «Сокіл-Батько» у Львові; приватний архів Степана Гайдучка (м. Львів); періодичні часописи «Діло», «Народне слово», «Сокільські вісти», «Вісти з Запорожжя», «Сокільські вісти»; спогади Івана Боберського, Едварда Жарського, Тараса Франка, Степана Цимбали, які безпосередньо знали Степана Гайдучка.

Наприкінці 1906 р. професор Академічної гімназії у Львові І. Боберський спричинився до організації першого в освітніх закладах Галичини тіловиховного осередку, у назві якого вжито означення «спортовий» – «Український спортовий кружок». Знаковим стало і використання слова «український»² за кілька років до появи перших державних утворень українців у ХХ ст. – Української Народної Республіки і Західноукраїнської Народної Республіки. Невдовзі УСК перетворився на рушій розвитку та популяризації спорту серед українців Львова, а згодом й Галичини. А ще спричинився до піднесення національної свідомості та патріотизму молоді.

Ідея заснування кружка визріла в І. Боберського ще на початку ХХ ст., зокрема 1903 р., коли він почав проводити заняття гімнастики у шести відділах Академічної гімназії у Львові³. Організацію спортивного осередку вирішив реалізувати через

¹ Сова А. Український спортовий кружок у Львові: сфрагістичний аспект. *Знак. Вісник Українського геральдичного товариства*. Львів, 2016. Вересень. Чис. 70. С. 4–5; Сова А. Іван Боберський – засновник та ідейний натхненник Українського спортового кружка в Академічній гімназії у Львові. *Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис «Галичина»*. Івано-Франківськ, 2017. Ч. 29–30. С. 166–175; Сова А., Тимчак Я. Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції. Львів: Априорі, 2017. 232 с.; Сова А. Іван Боберський: суспільно-культурна, військово-політична та освітньо-виховна діяльність: монографія. Львів, 2019. 512 с.

² Боберський І. Українське сокільство 1894–1939. Львів: Видавець Сокіл-Батько, 1939. С. 10. («Сокільська бібліотека», ч. 7); Гайдучок С. Спортовий ювілей. 15-ліття Спорту. Т-ва «Україна». *Діло*. 1926. 16 вересня. С. 4.

³ Збір учительський з кінцем шк. року 1903/1904. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1903/1904*. Львів: Накладом наукового фонду, 1904. С. 39.

своїх найближчих вихованців – гімназистів руханкового середовища. Він свідомо повів справу так, щоб організаторами й очільниками кружка виступили самі ж гімназисти, які в такий спосіб мали здобувати відповідний досвід для того, щоб у майбутньому застосувати його для продовження тіловиховної справи у Львові, і далеко за його межами. З огляду на це офіційно УСК керували учні гімназії. І. Боберський не належав до керівництва, а був «опікуном», «духовним батьком».

Початково до кружка входили учні 5-А і 5-Б класів. Серед засновників і перших членів були: з 5-А класу – Степан Кизима, Євген Ломницький, Ананій Степанів, Петро Франко; 5-Б – Степан Гайдучок, Тимофій Гумовський, Степан Цимбала й ін.⁴. Більшість із цих осіб завдяки І. Боберському в УСК пройшли неоціненний вишкіл.

У брошурі «Українське сокільство» (1939) І. Боберський так описав перші кроки: «Вкінці повста 1906 р. при академічній гімназії “Український Спортовий Кружок”. Члени носили емалеву, жовто-синю відзнаку з золотистими буквами “У. С. К.”. Це були перші змагові [спортивні – А. С.] відзнаки на українських землях. Назва “український” тривожила шкільних урядовців, але шкільна молодь розуміла, що вона – українці, а не “руські”»⁵.

З цього спогаду стає зрозуміло, наскільки важливими вважав І. Боберський символіку й атрибутику кружка, зовнішній вигляд його членів, рекламну продукцію⁶. У звіті Академічної гімназії за 1910/1911 н. р. про це є така звітка: «Другий руханковий вечер, уладжений заходом Українського Спортового Кружка відбув ся 19.XII.1910 [р.] в салі “Сокола”. Запросини і порядок були випечатані на картці: шість спортових образців творить обвідку. Представлені є скок в гору, вирив до бігу, мет кружком, мет списою, тягнене линви і гра в “союзняка”. Сю картку на грамоти і запросини для ужитку “УСК” вирисував п[ан] Роман Грицай, слухач політехніки, після проекту проф[есора] І[вана] Боберського»⁷. Зауважмо, Р. Грицай на замовлення І. Боберського розробив чимало афіш і відзнак перед Першою світовою війною, зокрема афішу для показових виступів товариства «Сокіл-Батько», відзнаку для учасників Шевченківського здвигу, що відбувся 27–29 червня 1914 р. у Львові, тощо⁸.

⁴ Гайдучок С. Спомини. Рукопис. Арк. 82. *Приватний архів Степана Гайдучка (м. Львів);* Клясифікація учеників за другій піврік року шкільного 1906/1907. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1906/1907.* Львів: Накладом наукового фонду, 1907. С. 73.

⁵ Боберський І. Українське сокільство 1894–1939. С. 10.

⁶ Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Ф. 312. Оп. 1. Спр. 82. Арк. 100 зв.; Плян науки. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1910/1911.* Львів: Накладом наукового фонду, 1911. С. 17; Франко П. Руханковий вечер Академічної гімназії у Львові. *Вісти з Запорожжя.* Львів, 1910. 22 грудня. Чис. 60: Народне Слово. Ілюстрована, популярно-просвітна, політична й літературна часопись. Львів, 1910. 24 грудня. Чис. 454. С. 11.

⁷ Плян науки. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1910/1911.* Львів: Накладом наукового фонду, 1911. С. 20. Детальніше див.: Гайдучок С. Пів століття сокільських видань. *Сокільські Вісти. Орган Українського Сокільства.* Львів, 1937. Грудень. Чис. 12. С. 10; Гайдучок С. Пів століття сокільських видань. Львів, 1937. С. 42–43, 50; Сова А. Актуальні питання вивчення символіки українських молодіжних організацій Галичини кінця XIX – першої третини XX ст. *Український визвольний рух.* Львів, 2007. 36. 9. С. 169–170.

⁸ Гайдучок С. Пів століття сокільських видань. *Сокільські Вісти. Орган Українського Сокільства.* Львів, 1937. Грудень. Чис. 12. С. 10–11; Гайдучок С. Пів століття сокільських видань. Львів, 1937. С. 42–43, 50.

Кожен член УСК отримував вписову картку (посвідчення), де вказувалися прізвище та ім'я, клас, здача внесків за перше і друге півріччя навчального року (кружок існував на засадах самофінансування). У приватному архіві Степана Гайдучка зберігається вписова картка Гриця Лучаківського за 1909–1910 рр.⁹, у якій зазначено, що той учень 7-го класу і сплатив членські внески – 2 корони (по короні за півріччя). Документ завірений підписами голови кружка Петра Франка, касиєра (скарбника) Антіна Зеленого та печаткою. Остання, овальної форми, мала лише напис («легенду»): «Український “Спортовий Кружок” у Львові».

УСК використовував ще дві печатки, інформацію про які знайдено в неопублікованих спогадах і приватному архіві С. Гайдучка. Про одну з них він писав: «Печатка представляє разом відзнаку кружка, яку носили учні-члени цього кружка. Щит в горі має довкола букв [УСК – А. С.] кленові листки понище смуги на переміну синьо-жовті»¹⁰. Друга, овальної форми, без зображення, містила лише легенду: «І. Український гімн. клуб футбалевий у ЛЬВОВІ». Поява третьої пов'язана з діяльністю при УСК секції копаного м'яча, у якій сформувалося декілька гімназійних дружин (команд).

Також члени УСК носили металеві емальовані відзнаки належності до організації, на яких у щиті зображено кленові листки та напис «У. С. К.»¹¹. Відзнаки виконані в синьо-жовтих кольорах. Багато із членів УСК в останньому семестрі навчання в Академічній гімназії та її філії робили фотографії з нею на гімназійних строях¹². На жаль, не вдалося встановити місце перебування жодної. До речі, ця фалеристична пам'ятка відсутня у колекції відзнак, яку збирав у міжвоєнний період С. Гайдучок¹³. Останній шукав її не тільки серед членів «Сокола-Батька», а й подавав із цього приводу відповідні оголошення в часопис «Діло». Однак всі пошуки виявилися безуспішними.

У контексті діяльності УСК І. Боберський (за словами С. Гайдучка, «головна пружина видавничої діяльності в товаристві Сокіл-Батько»¹⁴) підготував і опублікував перші пояснювальні методичні праці із впорядку, ігор та забав, копаного м'яча, ситківки, гаківки тощо. Частина з них була опублікована саме на сторінках звітів Академічної гімназії: «Забави і гри рухові» (1904)¹⁵, «Забави і гри рухові, часть друга» (1905)¹⁶, «Рядові вправи» (1909)¹⁷. Ці методичні праці полегшували роботу членам УСК, суттєво сприяли підвищенню їх обізнаності й фахового рівня.

⁹ Вписова картка Гриця Лучаківського до І. Українського «Спортового Кружка» у Львові. *Приватний архів Степана Гайдучка*.

¹⁰ Гайдучок С. Спомини. Рукопис. Арк. 31. *Приватний архів Степана Гайдучка*.

¹¹ Там само.

¹² Світлини. *Приватний архів Степана Гайдучка*.

¹³ Колекція відзнак. *Приватний архів Степана Гайдучка*.

¹⁴ Гайдучок С. Пів століття сокільських видань. *Сокільські Вісти. Орган Українського Сокільства*. Львів, 1937. Листопад. Чис. 11. С. 9; Гайдучок С. Пів століття сокільських видань. Львів, 1937. С. 20.

¹⁵ Боберський І. Забави і гри рухові. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1903/1904*. Львів: Накладом наукового фонду, 1904. С. 3–33.

¹⁶ Боберський І. Забави і гри рухові, часть друга. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1904/1905*. Львів: Накладом наукового фонду, 1905. С. 3–27.

¹⁷ Боберський І. Рядові вправи. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1908/1909*. Львів: Накладом наукового фонду, 1909. С. 3–58.

С. Гайдучок – один із перших, хто застосовував ідеї І. Боберського, викладені в методичних працях, на практиці.

Першими для занять в УСК обрано футбол, легку атлетику й українську рухову гру «Гилька». З цього приводу у «Звіті дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові на шкільний рік 1906/1907» зазначено: «... кружки плекають гри: Союзняк (Association Football) і Гильку, вправляють ся в бігу і метаню диска та списи»¹⁸.

Поступово члени УСК, зокрема й С. Гайдучок, опановували гаківку (хокей), лещети (лижні перегони), совги (ковзанярство), санкарство (швидкісний спуск на санах), ситківку (теніс), плавання, веслування, наколесництво (велосипедний спорт). При кружку діяли відповідні спортові секції, кількість яких із року в рік змінювалася. Так, у 1908/1909 н. р. у структурі УСК було сім секцій: копаного м'яча, бігу, скоку, ратища і кружка, ситківки, дужання, прогульки¹⁹. Степан Гайдучок, захоплюючись до тіловиховання, займався різними видами спорту, які культивував УСК.

Завдяки діяльності секцій УСК кількість учнів, які займалися руханкою та різними видами спорту, зростала. Так, у звіті Академічної гімназії за 1909/1910 н. р. І. Боберський писав: «Коли упорядкуємо спорти після числа любителів, а зачнемо від найбільшого числа, то дістанемо такий порядок: кичка – 544, їзда верхом – 504, союзняк – 414, плаванє – 375, веслованє – 341, їзда на совгах – 317, танець – 163, їзда на ровері – 111, легка атлетика – 60, ситківка – 17, їзда на лещетах – 14»²⁰.

У літню пору вправляння відбувалися на свіжому повітрі, зокрема на придатних паркових галявинах Львова, найчастіше – у Цісарському ліску («Кайзервальд», тепер – парк «Знесіння»), на Підзамче, «Вульці», а також «янівських оболонях». Зимою заняття з різновидів атлетики проводили переважно в гімнастичному залі «Сокола-Батька» на вул. Руській, 20, перегони на лещетах і швидкісні з'їзди з гори на санках – у Стрийському парку або у парку «Залізна вода», а катання на ковзанах – на Пелчинському ставку. Так, С. Гайдучок не тільки виконував поставлені перед ним завдання в УСК, а й ознайомлювався з маловідомими районами та околицями Львова.

Першим видом спорту для С. Гайдучка в УСК став копаній м'яч, або союзняк (футбол). На той час футбол, відомий під різними назвами, вже був доволі поширеним, зокрема і в українському середовищі Галичини. Свідчення цього те, що ще 1900 р. у Львові один із засновників українського гімнастичного товариства «Сокіл» Володимир Лаврівський уперше видав українською мовою правила гри у футбол під назвою «Копана (Association Football)»²¹. Це – підручник, перекладений і перероблений із чеського видання Осипа Кленки (Osyp Klyenka)²². «Дальший етап розвитку копаного мяча, – за словами Т. Франка, – й інших спортів датується з приходом енергійного і фахового провідника, проф[есора] І[вана] Боберського. Професор, германіст і руховик, учив гімнастики надобов'язково, а в літній порі

¹⁸ Плян науки. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1906/1907*. Львів: Накладом наукового фонду, 1907. С. 39.

¹⁹ Плян науки. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1908/1909*. Львів: Накладом наукового фонду, 1909. С. 16.

²⁰ Плян науки. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1909/1910*. Львів: Накладом наукового фонду, 1910. С. 24.

²¹ Лаврівський В. Копана (Association Football). Львів, 1900. 18 с.

²² Помер Осип Кленка. *Сокільські Вісти. Орган українського сокільства*. Львів, 1932. Вересень–жовтень. Чис. 5. С. 4.

громадив учнів охотно на “кайзервальді” і там почав правильні тренінги копаного м'яча. Систематично навчав подавати м'яч короткими пасінгами, стонувати (задержувати), провадити, стріляти наріжняка карного, відбивати головою. Молодь української гімназії згуртувалася в У[країнському] С[портовому] Кружку і поділилася на дружини копаного м'яча. Змагання розгрівали зпершу зі собою, потім з жидівськими і польськими дружинами»²³. У рік заснування УСК І. Боберський у друкарні НТШ (Наукового товариства ім. Шевченка) видав накладом товариства «Сокіл» у Львові третю частину своєї праці «Забави і гри рухові. Часть III. Копаний мяч», яку присвятив саме футболу²⁴.

У секції копаного м'яча сформувалося декілька гімназійних команд: «УСК І», «УСК ІІ», «УСК ІІІ», «УСК ІV», «УСК V», «УСК VI» та ін. Кількість дружин (команд) постійно збільшувалася. У 1908/1909 н. р. їх було 5, 1909/1910 н. р. – 11²⁵. Перші футбольні матчі відбувалися лише між командами кружка, але згодом футбольні команди УСК починають брати участь у змаганнях міста та краю. Відомо, що вони охоче відповідали на запрошення таких українських, польських, чеських та єврейських команд, як «Гасмоней І», «Гасмоней ІІ», «Гасмоней ІІІ», «Дніпро І», «Збараж І», «Збараж ІІ», «Литва І», «Погонь І», «Погонь ІІ», «Погонь ІІІ», «Погонь ІV», «Погонь V», «Поділля», «Свобода І», «Спарта І», «Спарта ІІ», «Спорт І», «Сянова чайка І», «Тім І», «Тім ІІ», СТ «Україна», «Чарні І», «Чарні ІІ», «Чарні ІІІ», «Чарні ІV», «Чарні V», «Чарні VI» та ін.²⁶. За «УСК І» виступав С. Гайдучок. Особливо насиченим футбольними матчами став для нього 1909/1910 н. р. У його приватному архіві збереглося кілька фотографій того часу²⁷.

Спочатку через брак досвіду спортовці УСК, зокрема й С. Гайдучок, більшість матчів програвали, однак згодом почали грати на рівних із відомими й титулованими львівськими командами. Серед перших переможних зустрічей були: «УСК І» – «Погонь ІV» 26 вересня 1909 р., рахунок 1:0; «УСК І» – «Гасмоней ІІ» («Асмоней ІІ») 23 жовтня 1909 р., рахунок 2:0 та ін.

У звітах опікуна УСК І. Боберського зафіксовано футбольні матчі, у яких грав С. Гайдучок. Так, 12 вересня 1909 р. «УСК І» провів матч із єврейською командою «Гасмоней І». За «УСК І» грали: напад – Т. Черник, Е. Ломницький, В. Льомоз, М. Заворотюк, А. Зелений; півзахист – С. Гайдучок, Я. Секела, С. Цимбала; захист – Г. Лучаківський, В. Косаревич; воротар – П. Франко. Оскільки С. Цимбала запізнився, то українці грали в 10-х. Суддею був Гібель із клубу «Погонь». Гра

²³ Франко Т. Початки українського спорту у Львові. *СТ Україна Львів. 25 ліття 1911–1936*. Львів: Накладом С. Т. «Україна», 1936. С. 31.

²⁴ Боберський І. *Забави і гри рухові. Часть III. Копаний мяч*. Львів: Накладом товариства «Сокіл», 1906. 36 с.

²⁵ Плян науки. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1908/1909*. Львів: Накладом наукового фонду, 1909. С. 16; Плян науки. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1909/1910*. Львів: Накладом наукового фонду, 1910. С. 16.

²⁶ Вислід з здвигових змагань. *Вісти з Запорозжя. Руханка–Змаг–Пожарництво–Мандрівництво–Пласт–Стрільцтво*. Львів, 1914. 30 липня. Чис. 95–96. С. 9–10; Скавинський П. «У. С. К.». *Вісти з Запорозжя. Часопись руханкових, змагових, мандрівних і пожарних товариств*. Львів, 1912. 30 січня. Чис. 65. С. 5–6; Стрічі дружини УСК з дружинами інших клубів. *Вісти з Запорозжя*. Львів, 1910. 27 жовтня. Чис. 49: *Народне Слово. Ілюстрована, популярно-просвітна, політична й літературна часопись*. Львів, 1910. 27 жовтня. Чис. 433. С. 12.

²⁷ Світліни. *Приватний архів Степана Гайдучка*.

тривала 1,5 год. Незважаючи на те, що В. Льомоз забив гол у ворота суперника, «УСК І» програв із рахунком 3:1²⁸.

26 вересня 1909 р. на «площі циклістів» відбувся футбольний матч між «УСК» і польською командою «Погонь ІV». Українців представляли такі гравці: напад – С. Гайдучок, С. Кизима, М. Заворотюк, С. Цимбала, П. Франко; півзахист – А. Зелений, А. Степанів, В. Остапчук; захист – В. Косаревич, Г. Лучаківський; воротар – А. Лукашевич. Судив змагання В. Льомоз. Гра тривала 1,5 год. Перемогу здобув «УСК» із рахунком 1:0²⁹. 3 жовтня 1909 р. у матчі-реванші «УСК І» поступився команді «Погонь ІV» із рахунком 6:2. У складі української були: нападчі – С. Гайдучок, С. Кизима, М. Заворотюк, П. Франко, К. Мацюрак; помічники – А. Зелений, А. Степанів, Г. Лучаківський; заложники – С. Цимбала, Е. Коссар; воротар – В. Нарожняк. І. Боберський про цю зустріч зазначив: «Гра була недотепна, гравці бігали мляво, комбінували лихо»³⁰.

13 березня 1910 р. «УСК» провів футбольний матч із чеською командою «Тім П». Суддею виступив Врубель із польського клубу «Чарні». Гра тривала 70 хв і закінчилася з рахунком 2:0 на користь «УСК І». Українська команда грала в такому складі: лівий нападник – Т. Черник, лівий півсередній – А. Лукашевич, центральний – С. Гайдучок, праві – П. Франко та К. Мацюрак, лівий півзахисник – П. Ольховий, центральний – С. Цимбала, правий – Т. Когут, лівий захисник – Г. Лучаківський, правий – Р. Носковський, воротар – П. Мазурак³¹.

20 березня 1910 р. «УСК» зазнав поразки з рахунком 6:1 у матчі з польською командою «Чарні ІІІ». За «УСК» грали: у нападі – Т. Черник, А. Лукашевич, С. Гайдучок, М. Заворотюк, К. Мацюрак; у півзахисті – П. Франко, А. Степанів, С. Цимбала; в захисті – Г. Лучаківський і Р. Носковський; воротар – П. Мазурак³².

Здобутки й помилки футбольних команд І. Боберський обговорював із членами УСК після матчів. Так, 30 вересня 1909 р. у приміщенні 3-А класу учні з «Батьком українського тіловиховання» аналізували гру «УСК І» та «Погонь ІІІ», що закінчилася з рахунком 5:1 на користь останньої. Єдиний гол у ворота суперника забив П. Франко. Висновок І. Боберського: «Поміч подавала мяч за слабо вперед, нападчі тримали ся ддятого на своїй половині грища. Заложники копали також за слабо. Воротар держав ся добре»³³.

З метою вдосконалення майстерності гравців Іван Боберський 1909 р. спеціально запросив із Праги фахівця з футболу – члена чеського футбольного клубу «Славія» В'ячеслава Льомоза (Vaclav Lomoz)³⁴, який з 5 по 27 вересня 1909 р. провадив навчальні тренування з командами копаного м'яча УСК. (У спогадах

²⁸ [Боберський І.]. Гімнастика. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1909/1910*. Львів: Накладом наукового фонду, 1910. С. 16.

²⁹ Там само. С. 16–17.

³⁰ Там само. С. 17.

³¹ Там само. С. 20.

³² Там само.

³³ Плян науки. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1908/1909*. Львів: Накладом наукового фонду, 1909. С. 17.

³⁴ Гайдучок С. Спомини. Рукопис. Арк. 29. *Приватний архів Степана Гайдучка*; Lwowski Okręgowy Związek Piłki Nożnej. Krótki rys historyczny rozwoju piłkarstwa na terenie okręgu Lwowskiego. Wydany z okazji 15-lecia I 20-lecia Lwów. Okręg. Kolegium Sędziów Piłki Nożnej. Jednodniówka. Lwów, [1934]. S. 25.

С. Цимбали, опублікованих у діаспорі після Другої світової війни, подана неправдива інформація про те, що В. Льомоз прибув до Львова для тренування футбольних команд УСК у 1907/1908 н. р.³⁵; зі спогадів С. Цимбали ця та інші помилки перекочували в публікації сучасних українських авторів). Інформація про це залишилася у «Звіті дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові на шкільний рік 1909/1910»: «Дня 5 вересня прибув до гімназії член чеського клубу “Слявія” п[ан] В'ячеслав Льомоз з Праги, щоби підучити дружини в методі гри. Вправи відбувалися майже що дня, через цілий вересень на Вульці або на янівськім оболоню. Перший підготов (тренінг) відбувся 5.IX. на Вульці. Тренер показав спосіб, як здержувати м'яч, коли він спадає з гори та як подавати. Радив не бити ніколи в гору, лиш все низько, добре виміреном копом, по попереднім здержанню. Копати м'яч треба не кінцем черевика, але підбитем, ізза чого м'яч йде о много влучнійше. Вправляла перша дружина з другою від год[ини] 10½ – 12¾. Дня 6.IX. відбувся тренінг від год[ини] 4½–6. Гра була слабша, бо гравці були помучені еще з попередного дня. На тренінгу дня 7, 8, 9 і 10.IX. учив тренер подавати м'яч боком черевика, гри в одні ворота і бігу довкола грища»³⁶.

Кошти на оплату праці В. Льомоза як тренера УСК І. Боберський і члени УСК збирали й заощадували впродовж кількох місяців³⁷. Цей епізод із діяльності УСК зафіксований у багатьох спогадах. Зокрема, С. Гайдучок згадував: «Кілька уваг і відповідей читачеві. Звідки взявся тренер з чеської “Славії”? Учні (а вони усі були рівночасно і учнями в львівському “Соколі-Батьку”) дали гімнастичний

Перша футбольна команда (дружина копаного м'яча) «Українського спортового кружка» при Академічній гімназії у Львові. Зліва направо: 1-й ряд: Василь Косаревич, Анатоль Лукашевич, Гриць Лучаківський; 2-й ряд: Василь Остапчук, Ананій Степанів, Антін Зелений, 3-й ряд: В'ячеслав Льомоз (тренер УСК), Петро Франко, Степан Цимбала, Михайло Заворотюк, Степан Кизима, професор Іван Боберський, Степан Гайдучок. Львів, «площа циклістів», 26 вересня 1909 р. Світлий (фотографував) професор Академічної гімназії Олексій Сушко. З приватного архіву Степана Гайдучка (м. Львів)

³⁵ Цимбала С. Визначні люди у спорті. *Ювілейна книга Української Академічної гімназії у Львові. На 100-річчя першого українського іститу зрілості 1878–1978* / гол. ред. Н. Пазуняк. Мюнхен; Філядельфія, 1982. С. 185–190; Цимбала С. Спорт в УАГ в 1902–1910 рр. *Ювілейна книга Української Академічної гімназії у Львові. На 100-річчя першого українського іститу зрілості 1878–1978* / упоряд., літ. та техн. ред. Б. Романенчука. Філядельфія; Мюнхен, 1978. С. 339–346.

³⁶ Плян науки. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1909/1910*. Львів: Накладом наукового фонду, 1910. С. 16.

³⁷ Lwowski Okręgowy Związek Piłki Nożnej. *Krótki rys historyczny rozwoju piłkarstwa na terenie okręgu Lwowskiego*. Wydany z okazji 15-lecia i 20-lecia Lwów. Okręg. Kolegium Sędziów Piłki Nożnej. Jednodniówka. Lwów, [1934]. S. 25.

попис, а за дохід з нього закупили спортивну форму, м'ячі, черевики. Директор [Академічної гімназії у Львові Едвард – А. С.] Харкевич, великий приятель молоді, дав 300 корон на тренера, щоб його оплатити. Ці пописи давали учні, почавши з 1909 р. щось три рази. Богатші учні купували виряд за батьківські гроші³⁸. Дбаючи про покращення матеріально-технічної бази УСК, І. Боберський у 1912/1913 н. р. подарував кружку обладнання на суму 190 корон³⁹.

Про В. Льомоза Т. Франко писав: «Проф[есор] [Іван] Боберський, бачучи велике замилювання молоді до м'яча, спровадив з Праги фахового тренера п[ана] [В'ячеслава] Льомоза активного гравця “Слявії” чи “Спарти” праської, що на той час було не аби якою сенсацією. Пан [В'ячеслав] Льомоз, низький, симпатичний блондин, показався добрим організатором, імпував усім змагунам феноменальною технікою гри, чудесним опануванням м'яча й ефективними “бомбами”. Учив наших хлопців так пильно, що вже по кількох тренінгах, рівень гри цілої дружини піднісся значно. Пам'ятаю, яке захоплення викликала двоциферна перемога української одинадцятки над “Гасмонеею” на янівських оболонях. [В'ячеслав] Льомоз грав у центрі нападу і сам стрілив переважну кількість воріт. Жиди не доходили до голосу і ганебно програли. З польськими дружинами йшло трудніше, бо ті швидше почали копати й швидше мали власні грища»⁴⁰.

С. Гайдучок відбув більшість тренінгів під керівництвом В. Льомоза, що дало йому можливість не лише осягнути техніко-тактичні особливості, а й здобути ґрунтовні знання, що наступного року стали йому в нагоді вже як судді змагань. Так, 8 травня 1910 р. він судив матч українських команд «УСК І» та «Дніпро І» (рахунок 1:1)⁴¹.

Для популяризації спорту у Львові проводили «прилюдні» (показові) змагання (29 травня 1910 р. – перші такі УСК із легкої атлетики на «Вульці»; 15 жовтня 1910 р. – другі на «площі циклістів» та ін.) і руханково-вокальні виступи (3 квітня 1909 р., 6 лютого 1910 р. у рухівні «Сокола-Батька» тощо). У більшості заходів активну участь брав С. Гайдучок як спортовець, співорганізатор, суддя.

Так, 29 травня 1910 р. на перші прилюдні легкоатлетичні змагання зголосилося 24 спортовці, які представляли львівські «Український спортовий кружок» і УСК «Дніпро». Вхід для глядачів був безкоштовним.

Результати такі:

1) біг на 100 м, 8 учасників: перше місце – В. Мотлюк («Дніпро») – 12 с; друге – М. Заворотюк (УСК) – 13,5 с;

2) метання диска, 4 учасники: перше місце – С. Кизима – 26,85 м; друге – В. Остапчук (УСК) – 23,7 м; третє – М. Заворотюк (УСК) – 22,25 м; четверте – І. Бучко (УСК) – 21,95 м;

3) біг на 50 м, 7 учасників: перше місце – В. Гуссаківський («Дніпро»); друге – С. Качмарський («Дніпро»), третє – Р. Іванець (УСК);

³⁸ Гайдучок С. Сподини. Рукопис. Арк. 30. Приватний архів Степана Гайдучка.

³⁹ [Боберський І.]. Фізичне виховане молоді. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1912/13*. Львів: Накладом наукового фонду, 1913. С. 49.

⁴⁰ Франко Т. Початки українського спорту у Львові. *СТ Україна Львів. 25 ліття 1911–1936*. Львів: Накладом С. Т. «Україна», 1936. С. 31, 32.

⁴¹ [Боберський І.]. Гімнастика. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1909/1910*. Львів: Накладом наукового фонду, 1910. С. 20.

4) метання списа, 3 учасники: перше місце – Т. Черник (УСК) – 32,9 м; друге – К. Мацюрак (УСК) – 29,1 м; третє – С. Кизима – 28,85 м;

5) стрибок у висоту, 3 учасники: перше місце розділили П. Франко (УСК) і О. Левкович («Дніпро») – 1,37 м; друге – В. Качмарський (УСК) – 1,32 м;

6) піднос тягарів на дві руки «підкидом», 3 учасники: перше місце – В. Остапчук (УСК) – 86 кг; друге – С. Гумовський (УСК) – 70 кг; третє – П. Мазурак (УСК) – 64 кг;

7) біг на англійську милю (1 609 м), 6 учасників: перше місце – М. Заворотюк (УСК) – 5 хв 30 с, друге – З. Дума («Дніпро»); третє – О. Карпінський (УСК).

Закінчилися перші прилюдні легкоатлетичні змагання футбольною зустріччю «УСК І»–«Дніпро І». Судею був учень 7-го класу Академічної гімназії В. Остапчук. Склад дружини (команди) «УСК І»: Т. Черник (лівий нападник), П. Франко (лівий півсередній), М. Заворотюк (центральный), В. Завадський (правий півсередній), К. Мацюрак (правий), Г. Лучаківський (лівий півзахисник), Т. Когут (центральный), С. Цимбала (правий), А. Зелений (лівий захисник), О. Нестор (правий) П. Мазурак (воротар). Склад дружини «Дніпро І»:

В. Качмарський, Й. Щерба, В. Гусаківський та С. Качмарський (нападники), М. Богонос (центральный); М. Стецик, О. Левкович, Г. Кулик (півзахисник), І. Стоцький, З. Дума (захисники), І. Шуховський (воротар). Рахунком матчу 4:0 на користь «УСК І». І. Боберський у звіті Академічної гімназії так підсумував перебіг гри: «В першій половині грайки зробив УСК чотири ворота, в другій половині жадна сторона не пробила воріт. В грі треба би не за сильно подавати м'яч і належало би, щоби кожний грач глядів, де має устави ся, щоби перехопити подаваний м'яч. Грачі збігають ся часами безпотрібно, місто рушати ся на своїх загонах. Хоть вимоги на око легкі і ясні, то прецінь набуває ся їх лише через довгу, невтомиму вправу»⁴².

15 жовтня 1910 р. другі прилюдні змагання УСК відбулися на «площі циклістів». На змагання запросили учнів середніх шкіл і студентської молоді. Всього

Плакат-сповіщення «Українського спортового кружка». Автор ідеї – Іван Боберський, оформлення – Романа Грицяя. 17 грудня 1910 р. З приватного архіву Степана Гайдучка (м. Львів).

⁴² [Боберський І.]. Гімнастика. Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1911/1912. Львів: Накладом наукового фонду, 1912. С. 19.

зголосилося 26 спортсменів і 2 футбольні команди «Поділля І» з Тернополя та «УСК ІV» зі Львова⁴³.

Результати змагань:

1) біг на 100 м, 7 учасників: перше місце – Р. Мотлюк (УСК), друге – В. Щупаківський (УСК); третє – М. Заворотюк (УСК);

2) біг на 50 м, 3 учасники: перше місце – С. Качмарський (учень семінарського курсу); друге – Ю. Левицький (УСК); третє – І. Максимішин (УСК);

3) метання диска, 4 учасники: перше місце – В. Остапчук (УСК) – 24,8 м; друге – М. Заворотюк (УСК) – 23,8 м; третє – С. Цимбала (УСК) – 22,1 м; четверте – Т. Франко (студент філософського факультету Львівського університету) – 21,3 м;

4) гінці (естафета), 2 команди по 4 спортсменів: перша – учні Академічної гімназії: Ю. Левицький, Р. Іванець, Є. Носковський, П. Когут; друга – філії Академічної гімназії: М. Залужний, М. Панас, І. Максимішин, І. Петрина. Перемогу здобула перша команда;

5) біг на англійську милю (1 609 м), 7 учасників: перше місце – М. Чіх; друге – М. Заворотюк; третє – О. Карпінський;

6) хід на 3 км, 4 учасники: перше місце – С. Зелений;

7) біг на 5 км: перше місце – О. Карпінський – 20 хв 12 с.

На закінчення змагань відбувся футбольний матч між командами «Поділля І» з тернопільської гімназії та «УСК ІV» з Академічної. Судею був студент медичного факультету Львівського університету С. Гайдучок. Склад команди «Поділля І»: М. Доброміль (воротар), О. Гринкевич (правий захисник), О. Білинський (лівий), В. Малис (лівий півзахисник), А. Філь (центральний), П. Стадник (правий), М. Вітошинський (лівий нападник), І. Назаревич (лівий півсередній), П. Вацик (центральний), І. Огар (правий півсередній), В. Дудик (правий). Команду «УСК ІV» представляли: І. Черкавський (воротар), О. Кулай (лівий захисник), М. Зазуляк (правий), І. Лучинський (лівий півзахисник), М. Пеленський (центральний), І. Петрина (правий), В. Ольховий (лівий нападник), В. Здерко (лівий півсередній), К. Гуссаківський (центральний), І. Максимішин (правий півсередній), П. Когут (правий). Гра тривала 70 хв і закінчилася з рахунком 1:1. За словами І. Боберського: «За найліпші осяги роздав судейський збір нагороди. Кождий суперник дістав споминну грамоту. ... Тернопільська дружина відзначала ся силою, львівська звинністю. Обі дружини дорівнували собі в грі. Дружина тернопільської гімназії прибула на запросини академічної гімназії під проводом п[ана] проф[есора] [Семена] Сидоряка. Видцями були самі ученики і кількох п[анів] академиків. Дощ росив через цілий день, але се для змагань і гри в “Союзняка” ніколи не може шкодити»⁴⁴.

Степан Гайдучок разом з іншими спортсменами УСК брали участь у змаганнях в інших містах Галичини, зокрема Тернополі, Стрию, Перемишлі. Чи не найяскравішою подією у його житті того часу були ІІ Запорозькі ігрища, які відбулися 29 червня 1914 р. на площі «Сокола-Батька» у Львові з нагоди Шевченківського здвигу⁴⁵.

⁴³ [Боберський І.]. Гімнастика. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1910/1911*. Львів: Накладом наукового фонду, 1911. С. 15–24.

⁴⁴ Там само. С. 15–24.

⁴⁵ Сова А. Внесок Івана Боберського в підготовку та проведення Шевченківського здвигу 1914 року у Львові. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Львів,

За прикладом УСК у Галичині заснуються інші українські спортивні клуби: «Дніпро» у Львові, «Поділля» в Тернополі, «Сянова Чайка» в Перемишлі, «Січ» (згодом змінено назву на «Скала») у Стрию. І. Боберський, С. Гайдучок разом зі змагунами УСК неодноразово приїжджали в різні міста Галичини, проводили спортові змагання та лекторії з актуальних питань тіловиховання і спорту. Показова в цьому поїздка 16 жовтня 1909 р. І. Боберського з командами копаного м'яча «УСК I» та «УСК II» до гімназії в Тернополі. У першій половині дня було підготовлене поле для гри, І. Боберський із львів'янами також оглянули місто. Після обіду у приміщенні він мав годинну доповідь про правила гри в копаний м'яч «Міщанського братства». Далі – змагання. Головним суддею матчу був сам І. Боберський. Футбольна команда «УСК I» перемогла з рахунком 2:0. Під кінець дня підбито підсумки й обговорено актуальні питання. І. Боберський запросив тернопільських спортовців із товариською зустріччю відвідати Львів та ознайомитися з діяльністю «УСК» і «Сокола-Батька»⁴⁶.

Саме після цієї зустрічі в Тернополі під керівництвом учителя Семена Сидоряка (1870–1939) сформовано українську команду копаного м'яча в українській гімназії Франца Йосипа і помітно зріс інтерес до інших видів спорту, що розвивалися у Галичині, зокрема до лещетарства, легкої атлетики, мандрівництва, ситківки⁴⁷. До речі, С. Гайдучок як суддя неодноразово брав участь у змаганнях із копаного м'яча не тільки у Львові, а й інших містах Галичини.

Діяльність УСК проф. І. Боберський висвітлював у галицькій пресі. Він також спонукав своїх найздібніших учнів, зокрема П. Франка⁴⁸ та С. Гайдучка, писати й публікувати статті та замітки про діяльність УСК на сторінках українських часописів «Діло», «Народне слово», «Сокільські вісти», «Вісти з Запорожжя» та звітах Академічної гімназії у Львові⁴⁹. У цьому контексті на значну увагу заслуговує праця

2018. Вип. 31. С. 145–155.

⁴⁶ Плян науки. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1909/1910*. Львів: Накладом наукового фонду, 1910. С. 18.

⁴⁷ Легкий Л. Футбол Тернопілля. Тернопіль: Лілея, 2002. С. 5; Попович В. Зародження і перші кроки футболу на Тернопіллі (історія, цифри, факти). Тернопіль: ТЗОВ «Видавництво Астон», 2013. С. 6; Трофим'як Б. Фізичне виховання гімназійної молоді. *Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі. До сторіччя заснування 1898–1998* / підбір, упоряд. та ред. С. Яреми. Тернопіль; Львів: НТШ; Львівське крайове товариство «Рідна Школа», 1998. С. 109–112.

⁴⁸ Франко П. Кілька рад грачів «Союзняка». *Сокільські Вісти*. Львів, 1909. 16 жовтня. Чис. 10. С. 1: *Народне Слово. Ілюстрована, популярно-просвітна, політична й літературна часопись*. Львів, 1909. 16 жовтня. Чис. 273; Франко П. Кілька рад грачів «Союзняка». *Сокільські Вісти*. Львів, 1909. 23 жовтня. Чис. 11. С. 1: *Народне Слово. Ілюстрована, популярно-просвітна, політична й літературна часопись*. Львів, 1909. 23 жовтня. Чис. 276; Франко П. Кілька рад грачів «Союзняка». *Сокільські Вісти*. Львів, 1909. 30 жовтня. Чис. 12. С. 1–2: *Народне Слово. Ілюстрована, популярно-просвітна, політична й літературна часопись*. Львів, 1909. 30 жовтня. Чис. 279.

⁴⁹ Боберський І. Вступне слово на рухові виступі «Спортового кружка» у Львові. *Сокільські Вісти*. Львів, 1909. 12 мая. Чис. 19: *Свобода. Політична, просвітна і господарська часопись*. Львів, 1909. 13 мая. Чис. 19. С. 3; [Боберський І.]. До Тернополя. *Сокільські Вісти*. Львів, 1909. 23 жовтня. Чис. 11: *Народне Слово. Ілюстрована, популярно-просвітна, політична й літературна часопись*. Львів, 1909. 23 жовтня. Чис. 276. С. 1; Звіт «Сокола-Батька». *Вісти з Запорожжя. Руханка–Змаг–Пожарництво–Мандрівництво–Пласт–Стрілецьтво*. Львів, 1914. 14 березня. Чис. 91. С. 2–10; Гімнастично-вокальний виступ. *Сокільські Вісти*. Львів, 1909. 17 цвітня. Чис. 15: *Свобода. Політична, просвітна і господарська часопись*. Львів, 1909. 17 цвітня. Чис. 15. С. 4.

С. Гайдучка, підписана псевдонімом «Blue boy», присвячена копаному м'ячу. На той час цей вид спорту набирав популярності серед українців. Публікація вийшла у п'яти числах «Сокільських вістей» – друкованому органі українського гімнастичного товариства «Сокіл-Батько» (Львів, 1909 р., 6, 13, 20, 25 листопада та 3 грудня)⁵⁰. У ній автор поділився спостереженнями, заувагами й на основі власного досвіду навіть цінні поради, які, на його думку, могли стати в нагоді поціновувачам футболу. Написанню статей на спортивну тематику передували відчити (доповіді), виголошені в Академічній гімназії. Особливо це виявилось у 1908/1909 н. р. та 1909/1910 н. р. Так, 21 березня 1909 р. перед 7-Б класом він доповідав «про розвій спорту», 9 травня 1909 р. – «про гру в “Союзняка”», а 23 травня 1909 р. – «про “Відсторонь”»⁵¹.

Загалом праця І. Боберського як засновника й опікуна УСК та його учнів дала поштовх до заснування різних організацій і гуртків у 1911 р. С. Гайдучок долучився до заснування спортивного товариства студентів вищих шкіл Львова «Україна»⁵² та «Пласт»⁵³. У міжвоєнний період сприяв розвитку в Академічній гімназії та її філії інших спортивних кружків, зокрема клубів «Сагайдачний», «Русалка», «Ясний тризуб» та 43-го пластового куреня ім. Олега Віщого, членом якого був майбутній командир Української повстанської армії Роман Шухевич⁵⁴. За твердженням відомого спортовця, провідного діяча сокільського руху, а згодом першого голови Української спортової централі Америки і Канади Едварда Жарського (1906–2003), УСК був кузницею перших «пропагаторів спорту і спортивних таланів, що опісля, у світовій війні [Першій світовій війні – А. С.] віддали свої спортові надбання ідеї визволення Батьківщини»⁵⁵.

⁵⁰ Blue boy [Гайдучок С.]. Association Football. *Сокільські Вісти*. Львів, 1909. 6 листопада. Чис. 13. С. 1: *Народне Слово. Ілюстрована, популярно-просвітна, політична й літературна часопись*. Львів, 1909. 6 листопада. Чис. 282; Blue boy [Гайдучок С.]. Association Football. *Сокільські Вісти*. Львів, 1909. 13 листопада. Чис. 14. С. 1: *Народне Слово. Ілюстрована, популярно-просвітна, політична й літературна часопись*. Львів, 1909. 13 листопада. Чис. 285; Blue boy [Гайдучок С.]. Association Football. *Сокільські Вісти*. Львів, 1909. 20 листопада. Чис. 15. С. 1: *Народне Слово. Ілюстрована, популярно-просвітна, політична й літературна часопись*. Львів, 1909. 20 листопада. Чис. 288; Blue boy [Гайдучок С.]. Association Football. *Сокільські Вісти*. Львів, 1909. 25 листопада. Чис. 16. С. 1: *Народне Слово. Ілюстрована, популярно-просвітна, політична й літературна часопись*. Львів, 1909. 25 листопада. Чис. 290; Blue boy [Гайдучок С.]. Association Football. *Сокільські Вісти*. Львів, 1909. 3 грудня. Чис. 17. С. 1: *Народне Слово. Ілюстрована, популярно-просвітна, політична й літературна часопись*. Львів, 1909. 3 грудня. Чис. 293 і 294.

⁵¹ [Боберський І.]. Гімнастика. *Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1908/1909*. Львів: Накладом наукового фонду, 1909. С. 16.

⁵² Сова А. Іван Боберський та спортове товариство «Україна»: формування української спортової традиції в Галичині. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Гуманітарні науки*. Львів: Вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2016. Вип. 14. С. 68–75.

⁵³ Сова А. Внесок Івана Боберського у становлення організації «Пласт». *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*: зб. наук. праць. Львів, 2014. Вип. 15. С. 85–95.

⁵⁴ Роман Шухевич у громадсько-політичному житті Західної України 1920–1939 рр.: спогади, документи, світлина / упоряд. і відп. ред. А. Сова; Центр незалежних історичних студій. Львів: Апріорі, 2019. С. 545.

⁵⁵ Жарський Е. Історія українського фізичного виховання. *Календар-Альманах на 1934 рік Спорт в маси!* Львів: Накладом видавничої кооперативи «Вогні», 1933. С. 12.

Отже, С. Гайдучок під керівництвом проф. І. Боберського, будучи одним із співзасновників та діяльним членом «Українського спортового кружка» в Академічній гімназії та її філії у Львові разом з А. Зеленим, С. Кизимом, Р. Носковським, П. Франком, С. Цимбалою, Т. Черником та ін., пройшов хороший вишкіл і здобув неосіненні знання у царині тіловиховання. Упродовж чотирирічного перебування в УСК він зацікавився різними видами спорту, серед яких найбільшого результату досяг у футболі та легкій атлетиці. С. Гайдучок відзначився організаційним хистом – був співорганізатором багатьох спортивних заходів, які проводив УСК, неодноразово – суддею змагань. Також відзначився як лектор та автор публікацій з актуальних питань фізичного виховання і спорту, що зміцнювало авторитет цієї громадської організації та сприяло популяризації спорту передовсім серед гімназійної молоді Львова й Галичини. Загалом діяльність С. Гайдучка впродовж 1906–1910 рр. в УСК і здобутий там досвід вплинули на вибір професії – учителя фізичного виховання.

REFERENCES

Boberskyi, I. (1909, Mai 12–13). Vstupne slovo na rukhovim vystupi «Sportovoho kruzhka» u Lvovi. *Sokilski Visty*, 19, 3 [in Ukrainian].

Boberskyi, I. (1909). Riadovi vpravy. In *Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi gimnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1908/1909* (pp. 3–58). Lviv: Nakladom naukovofo fondu [in Ukrainian].

Boberskyi, I. (1939). *Ukrainske sokilstvo 1894–1939*. Lviv: Vydavets Sokil-Batko [in Ukrainian].

Boberskyi, I. (1913). Fizychnе vykhovanie molodezhy. In *Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi gimnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1912/13* (pp. 47–53). Lviv: Nakladom naukovofo fondu [in Ukrainian].

Vyslid z zdvyhovykh zmanh. (1914, Lypen 30). *Visty z Zaporozha. Rukhanka–Zmah–Pozharnytstvo–Mandrivnytstvo–Plast–Striletstvo*, 95–96, 9–10 [in Ukrainian].

Haiduchok, S. (1937). *Piv stolittia sokilskykh vydan*. Lviv [in Ukrainian].

Haiduchok, S. (1937, Hruden). Piv stolittia sokilskykh vydan. *Sokilski Visty. Organ Ukrainskoho Sokilstva*, 12, 10–11 [in Ukrainian].

Haiduchok, S. (1937, Lystopad). Piv stolittia sokilskykh vydan. *Sokilski Visty. Orhan Ukrainskoho Sokilstva*, 11, 9–10 [in Ukrainian].

Haiduchok, S. (1926, Veresen 16). Sportovyi yuvylei. 15-littia Sport. T-va «Ukraina». *Dilo*, 205 (10882), 4 [in Ukrainian].

Boberskyi, I. (1909). Gimnastyka. In *Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi gimnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1908/1909* (pp. 13–17). Lviv: Nakladom naukovofo fondu [in Ukrainian].

Gimnastychno-vokalnyi vystup. (1909, Kviten 17). *Sokilski Visty*, 15, 4 [in Ukrainian].

Zharskyi, E. (1933). Istoriiia ukrainskoho fizychnoho vykhovannia. In *Kalendar-Almanakh na 1934 rik Sport v masy!* (pp. 10–14). Lviv: Nakladom vydavnychoi kooperatyvy «Vohni» [in Ukrainian].

Zbir uchytsel'skyi z kintsem shk. roku 1903/1904. (1904). In *Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi gimnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1903/1904* (pp. 37–39). Lviv: Nakladom naukovofo fondu [in Ukrainian].

Zvit «Sokola-Batka». (1914, Berezen 14). *Visty z Zaporozha. Rukhanka–Zmah–Pozharnytsvo–Mandryvnytsvo–Plast–Striletstvo*, 91, 2–10 [in Ukrainian].

Klasyfikatsiia uchenykyv za druhii pivrik roku shkilnoho 1906/1907. (1907). In *Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi gimnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1906/1907* (p. 73). Lviv: Nakladom naukovofo fondu [in Ukrainian].

Lavrivskyy, V. (1900). *Kopana (Association Football)* (Pt. 1). Lviv [in Ukrainian].

Lehkyi, L. (2002). *Futbol Ternopillia*. Ternopil: Lileia [in Ukrainian].

Plian nauky. (1907). In *Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi gimnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1906/1907* (pp. 34–39). Lviv: Nakladom naukovofo fondu [in Ukrainian].

Plian nauky. (1909). In *Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi gimnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1908/1909* (pp. 8–17). Lviv: Nakladom naukovofo fondu [in Ukrainian].

Boberskyi, I. (1910). Gimnastyka. In *Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi gimnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1909/1910* (pp. 13–24). Lviv: Nakladom naukovofo fondu [in Ukrainian].

Plian nauky. (1910). In *Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi gimnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1909/1910* (pp. 8–24). Lviv: Nakladom naukovofo fondu [in Ukrainian].

Plian nauky. (1911). In *Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi gimnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1910/1911* (p. 20). Lviv: Nakladom naukovofo fondu [in Ukrainian].

Pomer Osyp Kliienka. (1932, Veresen–Zhovten). *Sokilski Visty. Organ ukrainskoho sokilstva*, 5, 4 [in Ukrainian].

Popovych, V. (2013). *Zarodzhennia i pershi kroky futbolu na Ternopilli (istoriia, tsyfy, fakty)*. Ternopil: TzOV «Vydavnytstvo Aston» [in Ukrainian].

Sova, A. (Ed.). (2019). *Roman Shukhevych u hromadsko-politychnomu zhytti Zakhidnoi Ukrainy 1920–1939 rr.: spohady, dokumenty, svitlyny*. Lviv: Apriori [in Ukrainian].

Skavynskyy, P. (1912, Sichen 30). «U. S. K.». *Visty z Zaporozha. Chasopys rukhankovykh, zmahovykh, mandryvnykh i pozharnykh tovarystv*, 65, 5–6 [in Ukrainian].

Sova, A. (2007). Aktualni pytannia vyvchennia symvoliky ukrainskykh molodizhnykh orhanizatsii Halychyny kintsia XIX – pershoi tretyny XX st. *Ukrainskyi vyzvolnyi rukh*, 9, 157–180 [in Ukrainian].

Sova, A. (2016). Ivan Boberskyi ta sportove tovarystvo «Ukraina»: formuvannia ukrainskoi sportovoi tradytzii v Halychyni. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Humanitarni nauky*, 14, 68–75 [in Ukrainian].

Sova, A. (2018). Vnesok Ivana Boberskoho v pidhotovku ta provedennia Shevchenkivskoho zdvyhu 1914 roku u Lvovi. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, 31, 145–155 [in Ukrainian].

Boberskyi, I. (1911). Gimnastyka. In *Zvit dyrektzii ts. k. akademichnoi gimnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1910/1911* (pp. 15–24). Lviv: Nakladom naukovofo fondu [in Ukrainian].

Sova, A. (2014). Vnesok Ivana Boberskoho u stanovlennia orhanizatsii «Plast». *Naukovi zoshyty istorychnoho fakultetu Lvivskoho universytetu*, 15, 85–95 [in Ukrainian].

Sova, A. (2017). Ivan Boberskyi – zasnovnyk ta ideinyi natkhnennyk Ukrainskoho sportovoho kruzhka v Akademichnii himnazii u Lvovi. *Naukovi i kulturno-prosvitni kraieznavchy chasopys «Halychyna»*, 29–30, 166–175 [in Ukrainian].

Sova, A. (2019). *Ivan Boberskyi: suspilno-kulturna, viiskovo-politychna ta osvithovna diialnist: monohrafiia*. Lviv: Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NAN Ukrainy [in Ukrainian].

Sova, A. (2016, Veresen). *Ukrainskyi sportovyi kruzhok u Lvovi: sfracystychnyi aspekt. Znak. Visnyk Ukrainського heraldychnoho tovarystva*, 70, 4–5 [in Ukrainian].

Sova, A., & Tymchak, Ya. (2017). *Ivan Boberskyi – osnovopolozhnyk ukrainskoi tilovykhovnoi i sportovoi tradytsii*. Lviv: LDUFK; Apriori [in Ukrainian].

Strichi druzhyny USK z druzhynamy ynshykh kliubiv. (1910, Zhovten 27). *Visty z Zaporozha*, 49; *Narodne Slovo. Iliustrovana, populiarno-prosvitna, politychna y literaturna chasopys*, 433, 12 [in Ukrainian].

Trofymiak, B. (1998). Fyzyчне vykhovannia himnaziinoi molodi. In S. Yarema (Comp.), *Yuvileina knyha Ukrainської himnazii v Ternopoli. Do storichchia zasnuvannia 1898–1998* (pp. 109–112). Ternopil; Lviv: NTSh; Lvivske kraiove tovarystvo «Ridna Shkola» [in Ukrainian].

Franko, P. (1909, Zhovten 16). Kilka rad hrachiv «Soiuzniaka». *Sokilski Visty*, 10, 1; *Narodne Slovo. Iliustrovana, populiarno-prosvitna, politychna y literaturna chasopys*, 273 [in Ukrainian].

Franko, P. (1909, Zhovten 23). Kilka rad hrachiv «Soiuzniaka». *Sokilski Visty*, 11, 1; *Narodne Slovo. Iliustrovana, populiarno-prosvitna, politychna y literaturna chasopys*, 276 [in Ukrainian].

Franko, P. (1909, Zhovten 30). Kilka rad hrachiv «Soiuzniaka». *Sokilski Visty*, 12, 1–2; *Narodne Slovo. Iliustrovana, populiarno-prosvitna, politychna y literaturna chasopys*, 279 [in Ukrainian].

Boberskyi, I. (1912). Gimnastyka. In *Zvit dyrektsyi ts. k. akademichnoi gimnazii u Lvovi za shkilnyi rik 1911/1912* (pp. 16–20). Lviv: Nakladom naukovoho fondu [in Ukrainian].

Franko, P. (1910, Hruden 22). Rukhankovyi vecher Akademichnoi gimnazii u Lvovi. *Visty z Zaporozha*, 60; *Narodne Slovo. Iliustrovana, populiarno-prosvitna, politychna y literaturna chasopys*, 454, 11 [in Ukrainian].

Franko, T. (1936). Pochatky ukrainskoho sportu u Lvovi. In *ST Ukraina Lviv. 25 lit-tia 1911–1936* (pp. 30–33). Lviv: Nakladom S. T. «Ukraina» [in Ukrainian].

Tymbala, S. (1982). Vyznachni liudy u sporti. In N. Pazuniak (Ed.), *Yuvileina knyha Ukrainської Akademichnoi himnazii u Lvovi. Na 100-richchia pershoho ukrainskoho ispytu zrilosty 1878–1978* (pp. 185–190). Munich; Philadelphia [in Ukrainian].

Tymbala, S. (1978). Sport v UAH v 1902–1910 rr. In B. Romanenchuk (Comp.), *Yuvileina knyha Ukrainської Akademichnoi himnazii u Lvovi. Na 100-richchia pershoho ukrainskoho ispytu zrilosty 1878–1978* (pp. 339–346). Munich; Philadelphia [in Ukrainian].

Blue boy [Haiduchok, S.]. (1909, Lystopad 6). Association Football. *Sokilski Visty*, 13, 1; *Narodne Slovo. Iliustrovana, populiarno-prosvitna, politychna y literaturna chasopys*, 282 [in Ukrainian].

Blue boy [Haiduchok, S.]. (1909, Lystopad 13). Association Football. *Sokilski Visty*, 14, 1; *Narodne Slovo. Iliustrovana, populiarno-prosvitna, politychna y literaturna chasopys*, 285 [in Ukrainian].

Blue boy [Haiduchok, S.]. (1909, Lystopad 20). Association Football. *Sokilski Visty*, 15, 1; *Narodne Slovo. Iliustrovana, populiarno-prosvitna, politychna y literaturna chasopys*, 288 [in Ukrainian].

Blue boy [Haiduchok, S.]. (1909, Lystopad 25). Association Football. *Sokilski Visty*, 16, 1; *Narodne Slovo. Iliustrovana, populiarno-prosvitna, politychna y literaturna chasopys*, 290 [in Ukrainian].

Blue boy [Haiduchok, S.]. (1909, Hruden 3). Association Football. *Sokilski Visty*, 17, 1; *Narodne Slovo. Iliustrovana, populiarno-prosvitna, politychna y literaturna chasopys*, 293–294 [in Ukrainian].

Boberskyi, I. (1909, Zhovten 23). Do Ternopolia. *Sokilski Visty*, 11; *Narodne Slovo. Iliustrovana, populiarno-prosvitna, politychna i literaturna chasopys*, 276, 1 [in Ukrainian].

Lwowski Okręgowy Związek Piłki Nożnej. Krótki rys historyczny rozwoju piłkarstwa na terenie okręgu Lwowskiego. Wydany z okazji 15-lecia i 20-lecia Lwów. Okręg. Kolegium Sędziów Piłki Nożnej. (1934). *Jednodniówka*, 25 [in Polish].

Boberskyi, I. (1905). Zabavy i hry rukhovi, chast druha. In *Zvit dyrektsyi ts. k. akademichnoi gimnazyi u Lvovi za shkilnyi rik 1904/1905* (pp. 3–27). Lviv: Nakladom naukovoho fondu [in Ukrainian].

Boberskyi, I. (1904). Zabavy i hry rukhovi. In *Zvit dyrektsyi ts. k. akademichnoi gimnazyi u Lvovi za shkilnyi rik 1903/1904* (pp. 3–33). Lviv: Nakladom naukovoho fondu [in Ukrainian].

Boberskyi, I. (1906). *Zabavy i hry rukhovi. Chast III. Kopanyi miach*. Lviv: Nakladom tovarystva «Sokil» [in Ukrainian].

Andrii SOVA

*Doctor of Science in History, Associate Professor
Associate Professor at the Department of Olympic Education
I. Boberskyi Lviv State University of Physical Culture
Senior Researcher at the Department of Contemporary History
I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0548-4975>
e-mail: sovaandrij1980@gmail.com*

ACTIVITIES OF STEPAN HAIDUCHOK IN THE «UKRAINIAN SPORTS CLUB» OF THE LVIV ACADEMIC GYMNASIUM (1906–1910)

For the first time, Stepan Haiduchok's participation in the formation and development of the «Ukrainian Sports Club» at the Academic Gymnasium in Lviv is investigated, based on various sources: documents of the Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv, reports of the Academic Gymnasium and the Ukrainian gymnastic society «Sokil-Batko» in Lviv; a private archive of Stepan Haiduchok (Lviv); periodicals «Dilo», «Narodne Slovo», «Sokilski visty», «Visty z Zaporozha»; memoirs of Ivan Boberskyi, Stepan Haiduchok, Edvard Zharskyi, Taras Franko, Stepan Tsymbala, who knew Stepan Haiduchok personally. Involving previously inaccessible and little-known documents, his activities during 1906–1910, were reconstructed. The chronological scope of the study is defined by the entry of S. Haiduchok into the newly created «Ukrainian Sports Club» (the lower), and by the termination of membership in connection with the graduation of the Lviv Academic Gymnasium in June 1910 (the upper).

As proved, S. Haiduchok acted enthusiastically in the newly created Ukrainian public organization – «Ukrainian Sports Club». His sports activities are covered. In addition, attention

is drawn to his interest in various sports, particularly football and athletics. S. Haiduchok's organizational work, which strengthened the authority of the public organization, is analyzed. Finally, his important work under the leadership of professor Ivan Boberskyi, namely, preparing lectures and publications on topical issues of physical education and sports that contributed to the promotion of sports, especially among high school youth in Lviv and Halychyna, is emphasized.

Keywords: Stepan Haiduchok, Ivan Boberskyi, Halychyna, Lviv, Academic Gymnasium and its branch in Lviv, «Ukrainian Sports Club», physical education, exercising, sports, kopanyi miach (football), athletics.